

ANA-MARIA ȘTEFAN
Universitatea „Al. I. Cuza” Iași

***O dialectică centru-periferie sui generis:
itinerariile picarești
și romanul de campus al lui David Lodge***

Secretul longevității romanului picaresc – considerat, altminteri, gen minor – rezidă în flexibilitatea paradigmei picarești, care se adaptează cu ușurință la cerințele estetice ale noilor curente literare și la exigențele culturale ale unui public cititor din ce în ce mai emancipat, dar și în capacitatea acestui gen de a surprinde, cu sensibilitate de seismograf, turbulențele sociale și politice ale lumii occidentale în prefacere, efervescenta religioasă a creștinismului apusean polimorf – într-un cuvânt, *Zeitgeist*-ul. Confirmând din plin dictonul *traduttore traditore*, tâlmăcirile romanelor picarești spaniole, din secolul XVI până în secolul XVIII, în limbile Europei occidentale¹, reprezintă tot atâtea resemantizări ale originalului și tot atâtea redefiniri ale genului picaresc, în funcție de specificul parametrilor socio-culturali ai spațiului și timpului traducătorului.

Dacă Lesage, bunăoară, în postură de traducător al lui *Guzmán* în franceză, reduce opera literară a lui Alemán la un roman al delicvenței, prin comparație, Aegidius Albertinus – primul traducător al operei lui Alemán în germană –, stimulat de climatul Contra-Reformei, conferă un sens religios romanului, improvizând, întru mulțumirea cititorului pios, un final care aduce convertirea inevitabilă a protagonistului. Nici compozițiile „originale” (în realitate, mai mult sau mai puțin tributare modelului spaniol) nu se pot sustrage tiraniei *Zeitgeist*-ului. Pentru a ne rezuma la două exemple numai, Grimmshausen adaugă la modelul lui Alemán și la suflul religios al tâlmăcitorului Albertinus, o componentă tematică nouă, racordată la lumea contemporană concretă: efectele corupătoare ale războiului, iar Daniel Defoe, contemporan al marilor deportări, proiectează destine picarești în Lumea Nouă.

Cu toate acestea, dincolo de variațiile tematice datorate sensibilității genului la schimbările de context (care determină, de exemplu, diferențe majore între romanul picaresc spaniol al secolului XVI și romanul picaresc occidental al secolului XVIII), critica semnalează existența unui invariant cultural – a unui „mit al picaro-ului” – care asigură continuitatea paradigmei de-a lungul a patru secole de carieră a genului literar picaresc. Alexander Blackburn comentează condițiile genezei acestui mit și asociază, aspect îndeobște semnificativ pentru problematica dezbătută în prezenta lucrare, recrudescența mitului picaro-ului cu perioadele de decadență a imaginației literare.

Conform teoriei lui Blackburn, de la apariția romanului picaresc, în secolul XVI, până la sfârșitul secolului XX, au existat două perioade de criză a imaginarului

¹ Pentru traducerile și adaptările romanelor picarești spaniole în franceză și germană, v. Christine J. Whitbourn, *Introduction* la Christine J. Whitbourn (ed.), *Knaves and Swindlers: Essays on the Picaresque Novel in Europe*, Oxford Univ. Press, 1974.

european (și de înflorire a genului picaresc „clasic”): perioada Reformei² și a Contra-Reformei, respectiv perioada modernă – de la cristalizarea romantismului, trecând prin revoluția intelectuală provocată de teoria lui Darwin și până în *prezent* –, separate de o perioadă de acalmie – secolul Luminilor, “when catastrophe did not seem to present a problem for creative minds.”³ „Prezentul” criticului îl constituia sfârșitul anilor 1970 (perioada în care David Lodge lucra încă la trilogia de campus; *Small World*, romanul asupra căruia se fixează atenția noastră în partea a doua a prezentului studiu, apare în 1984⁴) și este caracterizat de acesta ca o perioadă de „conflict global intens”⁵ – de unde și întoarcerea picarescului, o dată cu sentimentul decadenței. Această viziune de ansamblu asupra devenirii genului picaresc, care ține cont de racordarea fenomenului literar la mutațiile culturale ale Europei occidentale, permite plasarea preluărilor și prelucrărilor genului picaresc din romanul postmodernist, în *continuum*-ul istoric al genului.

E adevărat că, la prima vedere, pentru David Lodge, *Small World – Ce mică-i lumea!* în traducerea românească a lui George Volceanov, publicată la editura Polirom – oferă ocazia unui dialog constructiv cu trecutul îndepărtat, prin revigorarea paradigmei cavalerești. „Universitarii de azi [remarcă Morris Zapp, probabil cel mai lucid dintre protagoniștii trilogiei de campus⁶] sunt aioda cavalerilor răătăcitori din vechime, bat lumea în lung și-n lat în căutarea aventurii și a gloriei.”⁷ În plus, își continuă Morris, cu ironie și auto-ironie, meditația asupra neo-cavalerismului, în prezent „mulți dintre cavaleri sunt femei. Există o discriminare pozitivă în jurul Mesei Rotunde”.⁸ La o primă vedere, de altfel, înseși aventurile tânărului literat Persse McGarrigle din *Small World* stau sub semnul paradigmei cavalerești, impresie întărită de una dintre temele dominante ale romanului: *cherchez la femme*. Mai mult, pasiunea susținută a obiectului căutării lui Persse – frumoasa Angelica Pabst – pentru romanul cavaleresc (subiectul tezei sale de doctorat) îi oferă acesteia ocazia să teoretizeze pe marginea genului, abordând, rând pe rând, diverse perspective critice, și pregătind, astfel, un rol de cavaler răătăcitor pentru Persse și o cheie de lectură a romanului *Ce mică-i lumea!* pentru cititor. În acest fel, cititorul este manipulat de personaj, „îndoctrinat”, ghidat către o anumită interpretare.

² Semnalăm, în vederea consolidării argumentației, comuniunea de viziune a criticului Alexander Blackburn și a istoricului religiilor I.P. Culianu, privitoare la perioadele de cenzură a imaginarului occidental. Teoria lui I.P. Culianu a fost pe larg expusă în lucrarea din 1984, *Eros și magie în Renaștere. 1484*.

³ V. Alexander Blackburn, *The Myth of the Picaresque: Continuity & Transformation of the Picaresque Novel (1554-1954)*, Chapel Hill, Univ. of North Carolina Press, 1979, p. 14.

⁴ Celelalte două romane din compunerea trilogiei sunt: *Changing Places* (1975) și *Nice Work* (1988).

⁵ Pentru formele „conflictului global” din anii '70 și de astăzi (primul deceniu al secolului XXI), expuse într-o formă sintetică și clară, v. capitolul rezervat colonialismului semnat de Guy Bajoit, în Ferréol, Gilles, Guy Jucquois, *Dicționarul alterității și al relațiilor interculturale*, trad. de Nadia Farcaș, Iași, Polirom, 2005.

⁶ Pentru ediția în limba română consultată de noi, v. lista bibliografică din finalul articolului.

⁷ David Lodge, *Ce mică-i lumea!*, O poveste din mediul universitar, trad., postfață și note de George Volceanov, Iași, Polirom, 2003, p. 90.

⁸ Idem, *ibid.*

O a doua privire asupra traseului „inițiativ” al lui Persse, însă, impune o nuanțare a primelor constatări; destinul romanesc al personajului Persse McGarrigle se plasează undeva la intersecția *quijotismului* cu picarescul⁹ – la fel și căutările aventuroase ale celorlalte personaje, cele mai multe, firesc, din mediul universitar. Dezamăgirile curente ale vieții universitare, eșecurile relațiilor amoroase și năruirea idealurilor erotice (Persse McGarrigle și Angelica Pabst, Rodney Wainwright și Sandra Dix, Phillip Swallow și Joy Simpson), exercițiile de vanitate, *quid pro quo*-urile (Angelica – Lily), criza inspirației scriitoricești (Désirée Zapp, Ronald Frobisher) și a imaginației critice (Rodney Wainwright, Arthur Kingfisher), căutările lipsite de rodnicie și așteptările vexate plasează semnul minus în fața aventurilor „cavalești” ale universitarilor din *Ce mică-i lumea!*. De altfel, acrobațiile academice ale lui Morris Zapp și ale colegilor săi, profesori consacrați, plasate în slujba salvării aparențelor, goana lor continuă după un loc cald de profesor la UNESCO, cu puține responsabilități și foarte bine plătit, reactivează un arhetip definitoriu pentru paradigma picarescă: cel al *Trickster*-ului.

Toate aceste argumente pledează în favoarea unei legături sofisticate a romanului de campus al lui Lodge cu *quijotismul* și picarescul mai degrabă, decât cu paradigma cavalerescă. Inițiativa scriitoricească a lui David Lodge este, într-adevăr, lipsită de „inocență”, în sensul pe care i-l rezerva Umberto Eco termenului, în caracterizarea romanului postmodernist¹⁰. Dintr-un anumit punct de vedere, *quijotismul* și picarescul constituie replicile ironice ale cavalerismului ca etos, și ale romanului cavaleresc, ca gen. Prin sabotarea sistematică a aventurilor cavalești ale propriilor eroi (care devin, astfel, anti-eroi), romancierul se plasează nu doar în post-istoria genului cavaleresc, ci și în continuitatea genurilor *quijotesce* și picaresce, care pe lume au venit lipsite de inocență, în Epoca Marilor Descoperiri Geografice.

Așa cum apare ilustrată în *Ce mică-i lumea!*, tema călătoriei, care impune și o discuție privitoare la raportul *centru-periferie*, oferă premisele pentru o abordare comparativă a modului în care omul occidental se raportează la spațiu din Evul Mediu (epoca aventurilor cavalești), trecând prin secolele XVI și XVII (epoca „peregrinărilor” picaresce) și până în a doua jumătate a secolului XX (epoca marilor călătorii... universitare). Nu întâmplător, David Lodge deschide romanul cu o pasișă a prologului la *Povestirile din Canterbury*, și aceasta, nu doar pentru a da satisfacție esteticii postmodernismului, „esențialmente « citaționistă »”¹¹. E drept că, prin acest procedeu, romancierul realizează, grație intertextualității, o ingenioasă expozițiune pentru propria-i narațiune, pentru că acțiunea romanului *Ce mică-i lumea!* debutează în luna aprilie, “when the sweet showers fall” la fel ca *Povestirile*

⁹ Pentru o comparație între *quijotism* și picaresc, v. Walter L. Reed, *An Exemplary History of the Novel: The Quixotic versus the Picaresque*, Univ. of Chicago Press, 1981.

¹⁰ „Replica postmodernă [la avangardă] (...) constă în a recunoaște faptul că trecutul – de vreme ce nu poate fi cu adevărat distrus, pentru că distrugerea lui ar duce la tăcere – trebuie revăzut: dar cu ironie, nu cu inocență.”, în *Postscript to The Name of the Rose*, trad. de William Weaver, New York, Harcourt Brace Jovanovich, 1984, pp. 66-67, *apud* Matei Călinescu, *Cinci fețe ale modernității: modernism, avangardă, decadență, kitsch, postmodernism*, trad. de Adriana Pătrulescu și Radu Țurcanu, Iași, Polirom, 2005, p. 268.

¹¹ Matei Călinescu, *op. cit.*, p. 276.

lui Chaucer. Pe de altă parte, însă, romancierul punctează (în notă umoristică) tocmai mutația produsă în epoca postmodernă la nivelul paradigmei călătoriei. „Formidabilul du-te vino de pe glob”¹², provocat de sezonul conferințelor: „dărele lăsate de avioane de-a lungul și de-a latul oceanelor, semne ale trecerii cărturarilor de pe un continent pe altul, cu drumurile lor care ba converg, ba se intersectează, ba se depărtează (...)”¹³ reprezintă o alternativă la căile consacrate ale călătorului medieval: pelerin sau cruciat.

În *Noi și Ceilalți*, Tzvetan Todorov propune o clasificare a călătorilor din secolele XIX și XX (zece portrete): *asimilatorul, profitorul, turistul, impresionistul, asimilatul, exotul, exilatul, alegoristul, deziluzionatul, filosoful*¹⁴. Mergând îndărăt, spre perioada medievală, și recurgând la un registru taxinomic propriu istoricului mentalităților mai degrabă decât filosofului culturii, am găsi, cel mai probabil, într-o astfel de clasificare, categorii precum: naviagatorul/exploratorul, picaro-ul, deportatul, mercenarul și artistul (pentru Renaștere), neguțătorul (pentru toate epocile), cavalerul și pelerinul (acestea două din urmă, cele mai obișnuite categorii de călători ai Evului Mediu) – o întreagă galerie de personaje emblematice pentru istoria socială a Europei occidentale, multe dintre ele surprinse în volumele din seria *Omul: Omul medieval, Omul Renașterii...* Europa a avut dintotdeauna oamenii ei în mișcare. La aceste categorii, romanul lui David Lodge adaugă, auto-ironic, una nouă, o categorie de sfârșit de secol XX: universitarul *globe-trotter*¹⁵. Universitarul, în perpetua căutare a conferințelor, ia parte, și el, la dorul de ducă – de acum, generalizat – al planetei:

Holurile aeroporturilor devin congestionate (...). Toată lumea e în mișcare. În Europa, nordicii se deplasează către sud, spre plajele neumbrite și apele poluate ale Mediteranei, în timp ce sudicii se îndreaptă spre fiordurile reci și munții veșnic încununați de nori ai Scoției și Scandinaviei. Asiaticii zboară spre vest, iar americanii spre est. Trăim într-o civilizație a bagajelor ușoare, a despărțirilor continue. Toată lumea pare să plece sau să se întoarcă de undeva. Ierusalim, Atena, Alexandria, Viena, Londra. Sau Ajaccio, Palma, Tenerife, Faro, Miami.¹⁶

Acolo unde există spațiu, există, virtual, și posibilitatea de a-l structura, comod, după principiul *centru – periferie*. De altminteri, puține sunt principiile ordonatoare care oferă, în structurarea spațiului intim (domestic) și public, mai multă claritate, care induc o mai pregnantă impresie de coerență și siguranță, decât raportul *centru – periferie*. Nu este de mirare că acest raport spațial a servit ca model structural în ordonarea celor mai variate sectoare ale existenței umane – a vieții sociale îndeosebi –, cu un succes aproape la fel de mare ca acela al principiului gradației ierarhice. Puterea modelului *centru – periferie* este alimentată de forța arhetipală a

¹² David Lodge, *Ce mică-i lumea!*, ed. cit., p. 12.

¹³ Idem, *ibid.*

¹⁴ Tzvetan Todorov, *Noi și ceilalți*, Despre diversitate, trad. de Alex. Vlad, Iași, Institutul European, 1999, pp. 463-475.

¹⁵ Cf. David Lodge, *Ce mică-i lumea!*, ed. cit., p. 114.

¹⁶ David Lodge, *Ce mică-i lumea!*, ed. cit., p. 346.

centrului¹⁷, dincolo de care se dezvoltă o simfonie de variațiuni culturale ce se constituie în obiect de investigație pentru cercetătorii de diverse orientări. Cu precădere dezbaterea unor teme mereu actuale în istoria mentalităților, în sociologie și antropologie, precum identitatea (națională, etnică etc.), dominația, (neo-)colonialismul, discriminarea, mondializarea etc., se dezvoltă în jurul schemei elementare reprezentate de raportul între centru și periferie. Temele de acest tip pătrund tot mai mult și în sfera de interes a criticului literar, mai ales o dată cu tendința de consolidare a antropologiei literare ca domeniu de sine stătător.

O discuție referitoare la cavaleri și anti-eroi (mai rar, eroi¹⁸) picaresți nu poate eluda o discuție pe această temă: picaro-ul este un om al periferiilor – în sensul propriu și figurat al termenului. Apartenența omului la un spațiu dat și la o comunitate (componente definitorii ale identității), „legarea” sa culturală sunt menite a-i asigura supraviețuirea. Or, picarescul, ca gen, se constituie într-un mod particular de raportare la normă, față de care individul, în mod benevol sau forțat de circumstanțe, își asumă o libertate primejdioasă. Picaro-ul este omul care a pierdut atașamentul la un centru (spațial, etic, religios) – *omphalos*-ul culturilor arhaice – și, ca urmare, se mișcă haotic, într-o lume, pentru el, descentrată. Șansa de a regăsi centrul în puncte diferite ale spațiului fizic – „ubicuitatea centrului”¹⁹ –, nu este accesibilă decât celui care are o credință.

„Istoria” lui Guzmán marchează momentul în care mediul de baștină încetează a mai fi sânul lui Avraam, așa încât o conduită care pe vremea lui Marco Polo părea „nemaiauzită” ajunge să constituie un *modus vivendi* perfect valabil. Apelând la imagini care se circumscriu unei semantici a spațiului, romanul picaresc codifică tulburarea omului obișnuit, nevoit să abandoneze dulceața traiului inerțial, alimentat de certitudinile comode ale universului medieval teocentric, în favoarea unei existențe imprevizibile pe o planetă recartografiată de Marile Descoperiri Geografice. Identificarea unui întreg nou continent pe care Biblia nici măcar nu-l pomenea modifică definitiv imaginea despre lume și despre sine a omului din lumea – devenită acum „veche”, deschizând perspectiva unei reevaluări de fond a modului în care omul se raportează la spațiu. Începând cu secolul XVI, omul obișnuit își ajustează pasul la o lume care devine tot mai mică și – aspect important pentru prezenta discuție – limitată, deși, grație acestei imagini despre lume, paradigma călătoriei se lărgește

¹⁷ Fără a cataloga „centrul” ca arhetip de sine stătător (alături de „anima”, „renaștere”, „umbră” etc.), Jung abordează, în mod repetat, problematica centrului în discuțiile referitoare la reprezentările inconștientului colectiv. Arhetipuri, precum cel al copilului divin, al mamei, al perechii, al sinelui fac aproape imposibil de eludat o discuție sau măcar o aluzie la problematica centrului. V., în acest sens, C.G. Jung, *Opere complete 1, Arhetipurile și inconștientul colectiv*, trad. de Dana Verescu și Vasile Dem. Zamfirescu, București, Trei, 2003.

¹⁸ V. Richard Bjornson, *The Picaresque Hero in European Fiction*, The Univ. of Wisconsin Press, 1977.

¹⁹ V. Gilbert Durand, *Regimul nocturn al imaginii*, în *Structurile antropologice ale imaginărilor*, Introducere în arhetipologia generală, trad. de Marcel Aderca, prefață și postfață de Radu Toma, București, Univers, 1977, p. 309.

în mod considerabil. În lumina acestor argumente, nu pare exagerat să considerăm că *Povestirile din Canterbury*, romanul picaresc și romanele de campus ale lui David Lodge ilustrează trei ipostaze cronologice ale paradigmei călătoriei și, implicit, trei viziuni diferite (dar înrudite) asupra raportului *centru – periferie*, toate avându-și sursa în imaginarul occidental.

Călătoria oferă universitarului, ca odinioară picaro-ului, șansa de a se sustrage periferiei. Pentru universitarul amator de conferințe internaționale, totuși, periferia nu înseamnă pauperism și insecuritate, ci monotonie, banalitate, lipsă de perspectivă: pentru majoritatea locuitorilor din „suburbiile periferice ale Rummidge-ului”, „(...) ziua de azi va fi foarte asemănătoare cu cea de ieri sau cu cea de mâine: același birou, aceeași fabrică, același magazin. Au viețile îngrădite și circulare, se învârtesc într-o roată a obișnuinței, orizonturile lor sunt înguste și imobile.”²⁰ În mod ironic, tocmai acest trai simplu, dar marcat de o relativă prosperitate, de siguranța zilei de azi și de mâine, reprezenta idealul socio-economic al unora dintre protagoniștii romanelor picaresce, printre care Gil Blas și Moll Flanders. „Pentru Morris Zapp, o astfel de viață este inimaginabilă, (...) dar staza în care se află acești oameni dă elan mobilității sale, (...) îl face să se simtă invidiat și demn de invidiat, o făptură căreia curbura pământului îi face cu ochiul, invitându-l la noi și noi experiențe ce îl așteaptă dincolo de orizont.”²¹

Paradigma călătoriei, așa cum apare ea ilustrată de avatarele moderne și postmoderne ale romanului cavaleresc, scoate în evidență o trăsătură paradoxală. Pe de o parte, cunoașterea (și stăpânirea) limitelor spațiale ale propriei lumi induce sentimentul de frustrare; imaginația scriitoricească nu se împacă nicicum cu finitul și va încerca să redeschidă spațiul, fie că este vorba de o „călătorie spre centrul pământului”, de o călătorie interplanetară, de „călătoria stelară” despre care vorbește Jean Baudrillard²² sau chiar de teritorii terestre care au scăpat vigilenței exploratorilor. Utopia oferă visătorului șansa de a se sustrage tiraniei spațiului cucerit.

Pe de altă parte, însă, și acesta este și cazul romanului de campus al lui David Lodge, omul se complăce în stăpânirea spațiului; re-confirmarea finitudinii propriei lumi îl reconfortează. Creșterea vitezei, însă, care duce la reducerea distanțelor și la comprimarea timpului, are ca efecte secundare deruta bioritmului uman și deriva imaginației: „Percy (...) a zburat de la Honolulu la Tokyo pe timp de noapte, a traversat linia internațională a schimbării de dată calendaristică și a pierdut o zi din viață. Acum era ora 11:15 p.m. a zilei de marți, iar peste un minut se făcuse ora 11:16 p.m. a zilei de miercuri.”²³ Tehnica ține pasul cu nevoile omului în mișcare: Morris Zapp are un ceas „de mână digital, produs sofisticat al tehnicii miniaturizate, care, la simpla atingere a unui buton, îi poate spune ora exactă de pe orice meridian al globului”²⁴. De altfel, constată același personaj într-un alt punct al

²⁰ David Lodge, *Ce mică-i lumea!*, ed. cit., p. 126.

²¹ David Lodge, *Ce mică-i lumea!*, ed. cit., p. 126.

²² „călătoria pur vectorială, în care este vorba pur și simplu despre deplasare, de viteză, de circulație.”; v. Jean Baudrillard și Marc Guillaume, *Figuri ale alterității*, trad. de Ciprian Mihali, Pitești. București, Paralela 45, 2002, pp. 65 și urm.

²³ David Lodge, *Ce mică-i lumea!*, ed. cit., p. 371.

²⁴ Idem, *ibid.*, p. 111.

narațiunii, „transportul aerian, liniile telefonice directe și copiatorul Xerox”²⁵ au alungat pentru totdeauna sedentarismul din mediul universitar. Dedându-se cu frenezie vitezei – personajele lui David Lodge *zboară*, în sensul propriu și figurat al termenului, petrecându-și o importantă parte a existenței lor romanești în avioane –, omul contemporan creează iluzia unei lumi mai mici și, implicit, mai bine stăpânite, mai sigure, care îți dă senzația ca ești oriunde și pretutindeni acasă: „Ce mică-i lumea!”²⁶ constată Persse cu uimire, dar și cu satisfacție.

În alt loc, Morris Zapp îl face pe Persse să priceapă că lumea universitară, un model miniatural al lumii întregi, și-a pierdut repererele solide de odinioară, că ierarhiile s-au năruit, că centrele de iradiere a culturii s-au dezintegrat:

Exista o ierarhie foarte clară între diferitele institute de învățământ și succesul profesional se măsoară prin poziția pe care o ocupai în ierarhia aceea. Se pornea de la premisa că toți tipii interesați sunt concentrați în câteva centre cum ar fi Harvard, Yale, Princeton și altele de calibrul acesta și, pentru a între în acțiune, trebuia să fii încadrat la una din aceste universități. Lucrul ăsta nu mai e valabil azi. (...) S-a dus vremea campusului mai cu moț.²⁷

„Au apus vremurile universității izolate, statice”²⁸; „ești conectat la singura universitate care contează cu adevărat [îi explică Morris lui Persse] – campusul mondial.”²⁹ Morris reia această idee într-o discuție cu Hillary: „Lumea de azi [spune el] e un campus global (...). Cărțile de credit American Express au luat locul legitimațiilor de bibliotecă.”³⁰

Sentimentul pierderii centrului este, de altfel, generalizat: descentralizarea mediului universitar se reflectă, la nivelul textului literar și critic, în descentralizarea discursului. Pe marginea acestui fenomen teoretizează profesorul australian Rodney Wainwright care lucrează la un articol despre critica literară contemporană. Presat de *deadline*-ul conferinței la care urmează să prezinte lucrarea și chinuit de imaginea obsesivă a unei blonde apetisante (Sandra Dix), nefericitul Wainwright rămâne blocat, pe toată durata acțiunii romanului, în mijlocul celei de-a doua fraze a studiului.

Se ridică, așadar, întrebarea: cum își poate păstra critica literară funcția arnoldiană de identificare a celor mai valoroase lucruri gândite și rostite vreodată, în condițiile în care asistăm la o descentralizare a însuși discursului literar, prin deconstrucția conceptului tradițional de autor și «autoritate». Este limpede

Ei, ei, limpede...?

Este limpede

Limpede... ce?”³¹

se întreabă neputincios profesorul australian ajuns la limita timpului (ajunul conferinței) și spațiului (Ierusalim, locul conferinței) căutărilor. Rodney

²⁵ Idem, *ibid.*, p. 66.

²⁶ Idem, *ibid.*, p. 376.

²⁷ David Lodge, *Ce mică-i lumea!*, ed. cit., p. 65.

²⁸ Idem, *ibid.*, p. 90.

²⁹ Idem, *ibid.*, p. 67.

³⁰ Idem, *ibid.*, p. 92.

³¹ Idem, *ibid.*, p. 185.

- Hirsch, Eric & Michael O’Hanlon (ed.), *The Anthropology of Landscape*, Perspectives on Place and Space, Oxford, Clarendon Press, 1996
- Jung, Carl Gustav, *Opere complete*, vol. I *Arhetipurile și inconștientul colectiv*, trad. de Dana Verescu și Vasile Dem. Zamfirescu, București, Editura Trei, 2003
- Reed, Walter L., *An Exemplary History of the Novel: The Quixotic versus the Picaresque*, Univ. of Chicago Press, 1981
- Todorov, Tzvetan, *Noi și ceilalți*, Despre diversitate, trad. de Alex. Vlad, Iași, Institutul European, 1999
- Whitbourn, Christine J. (ed.), *Knives and Swindlers*, Essays on the Picaresque Novel in Europe, Oxford Univ. Press, 1974

Summary

Due to its tremendous power of expression, the *centre – periphery* paradigm is one of the most common structuring principles of both physical and social spaces. A critical approach of the cultural and literary theme of the traveller, in its different chronological hypostases – from the Middle Ages, to the postmodern age – is certain to include a debate on the *centre – periphery* relationship. The way in which David Lodge, in his *Small World* (the second novel of his famous campus trilogy), takes over and processes traditional literary paradigms, such as the chivalric and the picaresque, brings forth unexpected similarities between the 16th-18th centuries picaroes³⁶ (the English “rogues” and “picaeroons”) and the postmodern globe-trotter professors in David Lodge’s novels. Among these similarities that comparative analysis unveils by degrees, there is the specific way in which (wo-)man relates himself/herself to the centre, respectively to the outskirts of both the physical world and the social milieu.

³⁶ The original Spanish term is favoured by many critics of the picaresque, to the loss of the English variants.